

pretentie, van alleen-zaligmakende, met haar leer van gewijden en ongewijden levenskring, en haar opvatting over de schepping, over natuur en genade.

Ook niet naar de opvatting van Luther, die de armenzorg aan den staat overliet, en meende, dat politieke en sociale vragen geheel buiten de kerk moesten blijven. Zijn zeggen: „dat behoort op het raadhuis" is bekend. Maar wel, zooals wij in Holland de kerk kennen, met de pretentie: dat ze de stad op den berg, het licht op den kandelaar moet zijn en haar zegenenden verlichtenden invloed op allen moet doen uitgaan, maar toch ook weer de kerk, die apart een eigen terrein inneemt te midden van de vele andere organisaties en instellingen.

De sociale kwestie.

De sociale kwestie, daaronder versta ik niet het socialisme, zooals er wel eens van wordt gemaakt, ik bedoel er ook niet mee het loonvraagstuk, ik heb ook niet het oog op de sociale wetgeving (die volgens prof. Fabius het geld uit de zakken van den een overbrengt in die der anderen) — neen, ik versta daaronder wat zoo ongeveer al onze leiders er mee bedoelen. Namelijk:

Het probleem, dat sinds de Fransche revolutie is ontstaan. De groote revolutie van 1789, voorbereid door verkeerde theologische, staatkundige en maatschappelijke begrippen en verkracht door maatschappelijke ellende, heeft nu haar afwachten beginsten doen voortleven, die veel wez hadden van het: „Ben ik mijns broeders hoeder"? Maar die men bestempelde met de schoone namen van „Vrijheid, Gelijheid en Broederschap".

De vrije concurrentie waar bij onzondige menschen misschien goed, maar bracht — toegepast door zondaren — bij de ontwikkeling van machine-wezen en groot bedrijf, en onder een overheid, die naar liberale opvatting, alleen maar de orde moest bewaren en zich niet meer met de maatschappij mocht bemoeien, dan als politieagent en brandweer-man, de jammerlijkste ontwijking van het maatschappelijke samenleven en het socialisme te weeg.

En dit is de sociale kwestie.

Herstel, of wilt ge hervorming van het maatschappelijk leven, is dus m.i. een vraagstuk eerst van theologischen aard — op den bodem aller vragen ligt der wereld zondeschuld —, dan van geestelijk-zedelijke beteekenis — de menschen, welke de samenleving vormen, bestaan uit ziel en lichaam —, heeft ook een rechtskundige zijde — de rechten van den mensch staan immers ook nu nog op het spel —, en een stoffelijken kant — de mensch zal bij brood alleen niet, dus bij brood en nog iets wel leven.

Maar ge wilt het oordeel van den man, die het Sociaal Congres van 1891 opende? Van den grooten, dien we weemoedig en eerbiedig nastren? Voor:

„Wie van een sociale kwestie spreekt, bedoelt „in den algemeensten zin, dat ernstige twijfel is „gerezen aan de deugdelijkheid van het maatschappelijk gebouw, waarin we wonen en dat er dien „tongevolge in de publieke opinie strijd wordt gevoerd over de hechte grondsagen, waarop een „doelmatiger maatschappelijk gebouw en dus beter bewoonbaar valt op te trekken."

W. HEIJNS.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Artikel 123 Regeerings-Reglement.

II.

In ons vorig artikel gingen wij de geschiedenis na van art. 123, en eindigden met de vraag: als de regering op grond van dat artikel het indringen op elkanders terreinen verhindert, moeten wij dan niet dankbaar zijn? en is het dan wel verstandig op afschaffen of intrekken aan te sluiten?

Deze vraag klemt, en het gaat niet aan met een breed handgebaar en een beroep op „beginsel" de zending voor wellicht onoverkomelijke moeilijkheden te plaatsen. Het is natuurlijk waar, dat regering en zending twee geheel verschillende grootheden zijn, en ieder een eigen terrein bestrijkt; maar evenmin valt te ontkennen, dat beide terreinen elkander gedurig aanraken en soms ten deele dekken. De regering nu stelt zich op het standpunt, dat het nje aangaat, dat twee of meerdere concurrerende genootschappen op eenzelfde terrein zich vestigen, omdat zulk een strijd afbreuk doet aan het prestige van het christendom, en alzoo ook aan het prestige van de christelijke mogendheid Nederland. Dat kan en mag de regering niet dulden, en daarom houdt zij de kampvechters in vaderlijke bezorgdheid van elkander af.

Bovendien denke men zich in den toestand der Inlanders in; heden spreekt een zondeling der Geref. Kerk met hen, morgen komt een Roomsche priester met hen handelen over de alleen zaligmakende kerk, overmorgen komt het Heilsleger met trommel en fluit, en daarna wellicht ook nog de Sabbathist of een andere ket'er. Wat moet zoo'n Inlander van het Christendom denken? Of liever nog, mogen wij hem aan zulk een overval overgeven? Zouden wij willen, dat men met onze kinderen zoo deed? En Inlanders zijn niet meer dan kinderen!

Zulke redeneeringen klemmen, en wij gevoelen neiging hun gelijk te geven, die intrekking van art. 123 fataal achten en onbarmhartig jegens den alsdan onbeschermden Inlander.

Zonder dit alles tegen te spreken, wordt van Geref. zijde dit artikel principieel bestreden. Wij halen daartoe de woorden aan van ds Bakker, die op de Alg. Zend. Conf. 1912 o.m. aldus tegen de stelling van haren van Boetselaer opponeerde: „Aan de overheid wordt in dit art. een recht toegekend en een macht in handen gegeven, die alleen aan Jezus Christus toekomt. Het is een vernedering voor de zending en voor de kerk van Christus, wanneer zij door de overheid, als een soort politie, gecontroleerd wordt. Het is waar, de Protest. kerk ontmoot op haar weg Rome en allerlei secten, die niet altijd van goeden wille zijn; maar zij moet dien strijd aandraven; ook die strijd kan medewerken om het geestelijk leven van de inlandsche christenen te verdiepen. Het haat niet op den duur, als men de gemeenten afsluit van invloeden van buiten.

Wij gelooven niet, dat tegen het hier on-vo-wide beginsel van onze zijde iets valt te zeggen. De Bakker heeft naar waarheid ons principieel bezwaar alzoo in het licht gesteld. Neem een voorbeeld: Rome werkt op Flores; wij weten, dat door de Roomsche leer de zielen misleid worden, en willen naar de opdracht van Christus daar op Flores de zuivere leer naar Gods Woord uitroepen; doch dan komt de regering en zegt: het is u niet geoorloofd; blijft op uw eigen erf, in den loop der historie verkregen; en zoo worden wij belet het zuivere woord der waarheid te verbreiden! Is dat goed te keuren?

Op deze vraag kan het antwoord niet anders dan ontkennend luiden. Al erkennen wij enerzijds de roeping der overheid voor de rust van het land te waken en voor haar eigen prestige op te komen, en tevens, dat vrijheid hier losbandigheid kan worden, waarvan de Inlander de dupe zal zijn, toch kunnen wij het beginsel naar Gods Woord evenmin prijsgeven. Bij een hotsing moeten wij wel kiezen vóór den eisch des Heeren; wij mogen ons ter volbrenging van Gods bevel door niemand de wet laten lezen.

Toch gaat het ook niet aan de genoemde zeer ernstige bezwaren voorbij te zien met de opmerking: de Heere zal wel zorgen! Middelen en wegen gaan ook hier samen; en als de Gereformeerden overwegend bezwaar hebben tegen art. 123, dan ligt op hen de plicht om een weg aan te wijzen, waarin met handhaving van het rechte beginsel de moeilijkheden zooveel mogelijk worden overvaren.

Het komt ons voor, dat hierop niet genoeg de nadruk gelegd is door de voorstanders van intrekking of wijziging van het bewuste artikel. In 1912 stelde ds Bakker voor, dat de zending alleen aan de overheid had kennis te geven, dat het naar een bepaald terrein ging, maar dat de overheid niet het recht van weigeren mocht hebben. Doch daarmee zijn de uiteengezette bezwaren niet ondervangen. Ook schijnt het anti-rev. program van actie hier geen uitweg te welen. Tenminste schrijft „De Standaard" in no. 15237: „Echter, afschaffing van art. 123 R.R. is voor ons niet de hoofdzaak. Hoofdzaak is voor ons een andere regeling, die het smadelijke karakter wegneemt, en indien deze door samenwerking met anderen te verkrijgen is, dan willen wij ons daarmee voorloepig tevreden stellen." Gij gevoelt het, hier is de politicus aan het woord; het is noodig het artikel zonder meer te schrappen; daarvoor zal geen meerderheid in de Kamer zijn te vinden; laten wij het dus op een accoordje gooien en in samenwerking met n eren trachten te krijgen wat mogelijk is. Ware het echter mogelijk reeds dadelijk afschaffing te krijgen, dan moest dit worden gedaan, en van iets anders in de plaats te zetten wordt niet gehandeld.

Op de betoogde gronden zijn wij van oordeel, dat dit niet aangaat. Zonder te beweren, dat wij den steen der wijzen gevonden hebben, willen wij toch wel een gedachte uitspreken, welke wellicht eens kan worden overwogen. Het staat dan vast, dat de regering geen recht heeft aan een kerk (of genootschap) te weigeren het Evangelie te brengen op een bepaald terrein. En eveneens, dat het moeilijkheden geeft, indien hier de vrije hand wordt gelaten. Zou het dan niet zoo kunnen, dat de overheid de zending laat gaan waarheen zij meent te moeten gaan, doch alleen dien zendingarbeid steunt in schoolen en hospitaaldienst, die het terrein oorspronkelijk bezette? Wil dan een zending zich indringen in eens anders werk, omdat het meent in den weg Gods te zijn, laat ze 't doen; maar zij bedenke, dat overheidssteun haar daar niet zal worden geboden. En waar deze steun wel niet kan worden gemist, zal een zending zich wel tienmaal en nog meerdere malen bedenken, voordat zij buiten haar eigen arbeidsveld gaat. Dan zal zoo ook blijken of het naar waarachtige ernst is met haar „indringen" en of zij het doet alleen omdat God het eischt; want in zulk een geval mag men op den zegen des Heeren zeker staat maken, die niet beschaamt degenen, die op Hem hopen, en in gehoorzaamheid aan zijn gebod handelen.

Wij gevoelen wel, dat ook deze uitweg zijn bezwaren heeft, maar een beteren zien wij niet.

Dringt daarom de Anti-rev. partij bij den minister aan op een wijziging van art. 123 in dezen geest. En weet zij een nog uilmemender weg, zij geve het te kennen.

J. D. WIELENGA.

Een en Ander van Hier en Daar!

Naar aanleiding van mijn „Revue" zond een broeder uit Utrecht mij een uitvoerig schrijven, waarin hij een schets geeft van den arbeid aldaar. Ik laat hier het voornaamste gedeelte uit 'n schrijven volgen:

Daar vindt ge in Wijk II der Geref. Kerk een krachtigen Bond voor Evangelisatie. Het gebouw „Elim", waarin reeds eenige jaren heel veel arbeid geschiedde, is in den afgelopen zomer verbouwd en uitgebreid, telt thans 3 vriendelijke zalen, die zoo goed als elken dag alie gebruikt worden, voor arbeid onder oud en jong.

De samenkomsten voor volwassenen, die Dooders, dags en Zondags gehouden worden, worden druk bezocht. 't Is verwonderlijk, hoe aandachtig de steeds grooter wordende schare het gesprokene volgt, waarbij een koorje de medewerking verleent. Bij 't elke week trouw gedaan wordende huisbezoek, bemerken we tot onze blijdschap, dat de menschen ook het gehoorde overdenken en er over vragen. Daarin vinden dan de bezoekbroeders ook levens weder veel „stof", om in volgende samenkomsten te spreken, zoodat we actueel zijn kunnen en mogen, en de menschen ons begrijpen, gaarne hooren en medeleven.

Meer dan één vrucht mochten we hier in Utrecht al zien en dat te midden van 'n buurt die meer-malen „Klein Turkije" werd genoemd.

De stoffelijke noden worden evenmin vergeten en waar 't kan wordt geholpen.

De straatprediking met het koor is in dienellie buurt ook eveneens in den maak gevallen. Waren 't in het begin maar „enkelen", die kwamen luisteren, 't werd spoedig meer en 's avonds kwamen de menschen al aanloopen of we er nog niet waren. Daardoor hebben we ook meerdere menschen in onze oudersamenkomsten in de zaal gekregen, menschen, die nu zeggen er haast niet meer buiten te kunnen.

Ja, ze zeggen nog meer. Ze zeggen, dat we 't toch anders doen dan anderen, anders dan 't Leger des Heils b.v. (waarvoor ik persoonlijk intusschen zeer veel waardeering heb); 't Leger des Heils, dat den arbeid juist in die wijk maar heeft opgegeven. Nog meer zeggen ze en aan die uitspraak mogen we wel eenige waarde hechten: „er zit jüt in jullie werk!" en dat uit den mond van den meest ongeloofige.

Meen niet, br. Baas, dat ik hier U wil roemen, neen, enkel maar wij 'k dat oude jaar een beetje mee „hoop-vol-helpen-uitluiden".

'k Zal nu maar niet van al den arbeid vertellen, die er geschiedt in onze Wijk; misschien is daar later gelegenheid voor. Maar 'k moet toch ook nog zeggen, dat Wijk IV in onze stad eveneens reeds eenige jaren bezig is. zij 't dan op bescheidenere wijze, terwijl thans andere wijken zullen gaan aanvangen.

En ten slotte is de mededeeling van zeer veel gewicht, dat alhier opgericht word een Centraal Bureau voor Evangelisatie, uitgaande van ds Geref. Kerk, 't welk, als de Feestdagen achter den rug zijn, het werk over de geheele stad krachtig hoort aan te vatten.

Hartelijk dank ik dezen broeder J. J. v. K. voor zijne bijdrage. Ik heb geenszins de pretentie te willen zijn „het mannetje, dat het alleen weet". Veel liever zou ik zijn „de man, die het „alleen-niet-weet". Dat zou een gunstig teeken zijn van den arbeid in onze kerken. De broeders in Utrecht vinden echter geen onverdeeld instemming bij hunnen arbeid. Aan een gereformeerden boezem, van vreemde smetten vrij, is de knische klacht onvolden: „Die evangelisatie lijkt wel een manie te worden!" Wat zal die broeder gekreund en gesteund hebben, toen hij las, wat de dominees van Delft hebben uitgehaald. Ik knip, o het is alsof mijn schaar sommigen door vel en vleesch gaat, uit „De Standaard" het volgende berichtje:

Straatprediking.

Zaterdagmiddag werd te Delft vanwege den Evangelisatiearbeid der Geref. Kerk aldaar een aanvang gemaakt met de Straatprediking. Ondanks den kouden Noordenwind had de bekendmaking een flinke schare naar de Markt gelokt. Op een groote vrachtauto hadden plaats genomen de beide predikanten De Van Anken en De Hagen en de heer G. Lugthuis. De Hagen opende met een kort woord, waarna De Van Anken de groote schare, die aldoor aangroeiende, een boeiende Kerstpredikatie verkondigde. Ook de heer Lugthuis sprak een pakkend woord. Gezongen werden twee verzen van: „Er ruicht langs de wolken" en Psalm 42:1.

't Er werd aandachtig geluisterd. Een opmerking hoorden we maken: „Ze moeten wat doen voor hun broodje". De oppervlakkige toeschouwer wist natuurlijk niet, dat niemand onze predikanten dwingt op straat het zaad des Evangelies te strooien. Ja toch wel, ze worden gedrongen..... maar door de liefde van Christus!

Moge ook dit deel van het groote Evangelisatiewerk nog vruchten voortbrengen!

Rare Tijd! Rare Dominees! Delft: grafkelder der predikants „waardigheid".